

Symposiumverslag 17 oktober 2014 "Voedselbanken ontmoeten en inspireren elkaar"

Inleiding

Op 17 oktober, de Internationale Dag voor Uitroeiing van Armoede, vond het eerste Landelijke Symposium voor Voedselbanken plaats. Dat dit symposium in een behoefte voorzag, bleek uit het feit dat het volgeboekt was. Voedselbanken en hun relaties uit het hele land kwamen naar Utrecht, de locatie van het symposium, om kennis uit te wisselen en deel te nemen aan de workshops.

Voedselbanken bestaan nu twaalf jaar in Nederland en vormen inmiddels een onmisbare schakel in de lokale zorg voor armen. Mevrouw Sies richtte in 2002 samen met haar man in Rotterdam de eerste voedselbank op. Burgers volgden in veel gemeenten dit initiatief. Ook zij begonnen vanuit de bijkeuken, de garage of in een kerk een voedselverdeelpunt voor armen in hun wijk. Vanuit de ruim 150 voedselbanken verstrekken nu meer dan 8.000 vrijwilligers voedselpakketten aan 35.000 Nederlandse huishoudens. Dat zijn zo'n 85.000 mensen, volwassenen en kinderen, die opgroeien in armoede. Om in aanmerking te komen voor voedselhulp, moeten huishoudens aantonen dat zij weinig leefgeld per maand overhouden. Het aantal huishoudens dat een beroep deed op de voedselbanken groeide in 2013 met 30 procent ten opzichte van 2012. Voedselbanken weten zich geen raad met deze toename van klanten. Onder hen zijn de z.g. nieuwe armen. Er kloppen nog steeds nieuwe groepen klanten aan bij de voedselbanken, waaronder zzp-ers, en mensen in echtscheiding of met een koopwoning.

Aanleiding van het symposium

De maatschappelijke discussie over voedselbanken gaat veelal om de "schuldvraag". Deze discussie doet geen recht aan de problematiek en kracht van de mensen die (tijdelijk) een tekort ervaren, maar ook niet aan de enorme dynamiek van de 150 voedselbanken die wekelijks ruim 85.000 voedselpakketten uitdelen. Centraal tijdens dit symposium stond daarom de uitwisseling van ervaringen en kennis.

Doel

Doel van dit symposium was om een uitwisseling van ervaringen en kennis van voedselbanken te stimuleren. Elkaar ontmoeten en inspireren staat centraal op deze middag.

Door wie georganiseerd

De initiatiefnemers Lia van Doorn, Mayke Kromhout en Hille Hoogland deden onderzoek bij de voedselbanken in Utrecht en Amsterdam. Zij zochten de samenwerking met de Voedselbanken Nederland om hun kennis te delen en nodigten sprekers uit die de voedselbanken tips kunnen geven over effectief geld inzamelen, gezonde pakketten samenstellen of klanten wegwijs maken in regelingen.

Sponsoring

Het symposium werd mede mogelijk gemaakt door het museum Catharijneconvent, Stichting Niet voor Jezelf, Pact Amsterdam en het lectoraat van "Innovatieve Maatschappelijke Dienstverlening Hogeschool Utrecht".

Korte sfeerimpressie

Voorafgaand aan het symposium konden bezoekers gratis de tentoonstelling "Ik geef om jou. Naastenliefde door de eeuwen heen" in het naastgelegen museum Catharijne Convent bezoeken. Het symposium werd geopend door dagvoorzitter Lia van Doorn. Onder de aanwezigen waren vertegenwoordigers van 50 voedselbanken. Van Doorn gaf aan dat 17 oktober de Internationale Dag van de uitroeiing van de Armoede is en dat op deze dag wereldwijd activiteiten worden georganiseerd om de armoede onder de aandacht te brengen. Het thema van het symposium is 'Kennis delen'. Lia van Doorn sprak de hoop uit dat het symposium zou leiden tot het genereren van nieuwe ideeën en nieuwe energie.

De dagvoorzitter hield vraaggesprekken met Clara Sies, Leo Wijnbelt, Hille Hoogland en Mayke Kromhout. De gesprekken zijn gefilmd en te zien via links in het videoverslag op www.voedselbankkennis.nl. Na dit deel gingen alle deelnemers naar diverse ruimtes in het museum om een workshop bij te wonen.

Vijf workshops waarin sprekers hun visie presenteren over effectief en efficiënt werken en in debat gaan met de aanwezigen. De workshops vonden in twee rondes van telkens een uur plaats.

Workshop 1 Effectief geld inzamelen

Sprekers: Andre Verschoor (Bestuur voedselbank Eindhoven) en Alie van der Wal (senior projectadviseur Skanfonds)

Workshopleider: Sabiet Balwantgir (coördinator voedselbank Leidsche Rijn)

Doel van deze workshop was om inspiratie op te doen over mogelijkheden om als voedselbank financiële middelen te verwerven.

De sprekers benadrukten de noodzaak van een strategie bij de benadering van mogelijke gevers (zoals fondsen, kerken, bedrijven, particulieren). Belangrijke voorwaarden zijn volgens hen inzicht in het netwerk van deze gevers en de wijzen waarop deze het beste kunnen worden bereikt. Verder stonden de sprekers stil bij zaken als klantbinding en relatiebeheer.

Drie belangrijkste conclusies uit de discussie:

1. Ga goed om met plaatselijke en regionale politiek en gebruik media bij elk event dat je organiseert;
2. Werk bedrijfsmatig, zet naast vrienden van de voedselbank ook een comité van aanbeveling met daarin mensen die een groot netwerk hebben;
3. Werk regionaal samen vanwege kennisuitwisseling en elkaar versterken, ook om het voedsel eerlijker te verdelen.

Workshop 2 Samenstellen van een gezond en gevarieerd pakket

Spreker/workshopleider: Judith Neter (onderzoeker Vrije Universiteit Amsterdam)

Judith Neter verrichtte onderzoek naar de kwaliteit, voedingswaarde en hoeveelheid van de voedselpakketten en de consumptie door klanten. Uit het onderzoek kwam naar voren dat er grote verschillen bestaan tussen voedselbanken voor wat betreft het aantal items in het pakket en de variatie in producten en gezonde voedingsmiddelen. Volgens Neter is

een gezond pakket belangrijk om overgewicht en daarmee samenhangende ziektes te voorkomen.

Doel van deze workshop was het bespreken van mogelijkheden voor het realiseren van een gezonder voedselpakket.

Tijdens deze workshop gaf Neter tips over hoe voedselbanken kunnen sturen op een zo gezond en gevarieerd mogelijk voedselpakket. Verder verstreekte zij informatie over het stimuleren van gezond en goedkoop eten via bijvoorbeeld een cursus, recepten en voorlichting.

Drie belangrijkste conclusies uit de discussie:

1. Gezonde voeding is noodzakelijk en daarom is het van belang een "schijf van vijf" pakket samen te stellen;
2. Ondanks dat voeding wordt gedoneerd is gebleken dat het wel mogelijk is de inhoud van de pakketten te veranderen en ervoor te zorgen dat een gezond en gevarieerd pakket wordt samengesteld;
3. Tips en handvatten zijn beschikbaar voor het verzamelen van gezonde voedingsmiddelen en voor het samenstellen van een goed pakket.

Workshop 3 Klanten wegwijs maken in de diverse regelingen, voorzieningen en projecten

Sprekers: Jonathan Berg (Projectmedewerker Op Eigen Kracht-training) en Daan van Leeuwen (VONK maatjesproject)

Workshopleider: Raymond Kloppenburg (senior onderzoeker Hogeschool Utrecht)

In Amsterdam wordt voor voedselbankklanten de Op Eigen Kracht-training aangeboden. Deze training is ontstaan vanuit de Voedselbank Amsterdam in 2007 met het idee dat het voedselpakket slechts een noodoplossing is en er een behoefte was om iets te doen aan de onderliggende problemen van voedselbankklanten. Ook VONK is vanuit dit idee opgezet.

Doel van deze workshop was om inzicht te krijgen in de sociale kaart. Om klanten door te kunnen verwijzen in het kader van hulpverlening, diensten en activiteiten is inzicht in deze kaart noodzakelijk.

Tijdens deze workshop kwamen diverse manieren ter sprake over hoe voedselbanken een verbinding kunnen leggen tussen de klant en het netwerk. Voorbeelden zijn de warme overdracht en de training van intakevrijwilligers.

Drie belangrijkste conclusies uit de discussie:

1. Voedselbanken kunnen hun rol oppakken om mensen in hun kracht te zetten en te activeren en hen in contact te brengen met lotgenoten. Dit moeten zij samen doen met de hulpverlening;
2. De samenwerking tussen voedselbanken en de hulpverlening vormt een grijs gebied;
3. Er bestaan grote verschillen in de aard van de samenwerking tussen voedselbanken en de hulpverlening.

Workshop 4 Mogelijkheden van Voedselbank.nu

Sprekers: Hans de Graaf (projectleider www.voedselbank.nu) en Frederik Schaafsma (intakevrijwilliger voedselbank Deventer)

Workshopleider: Hans de Graaff (projectleider www.voedselbank.nu)

Doel van de workshop was om deelnemers in kennis te stellen van de werkwijze van het cliëntenregistratiesysteem dat sinds 2007 in gebruik is bij diverse voedselbanken.

De workshop omvatte een demonstratie van het registratiesysteem. Sprekers demonstreerden de diverse mogelijkheden zoals het maken van productielijsten, verjaardagslijsten en lijsten met informatie over niet afgehaalde pakketten.

Workshop 5 Inzicht in diverse modellen van voedseluitgifte

Sprekers: Ellen Pael (Voorzitter voedselbank Den Bosch) en Jitske Steendam (Adjunct directeur Stichting voedselloket Almere)

Workshopleider: Doortje Kal (lector Hogeschool Utrecht)

Voedselbank Den Bosch en voedselloket Almere hebben een supermarktformule. Dat wil zeggen dat klanten met een winkelwagen langs productschappen lopen en datgene kiezen wat zij nodig hebben. De filosofie hierachter is dat klanten hun waardigheid hervinden. Klanten van voedselbank Den Bosch betalen niets voor de producten die zij kiezen. Klanten van voedselloket Almere betalen met een pas waar maandelijks een bedrag op wordt geladen.

Doel van de workshop was om deelnemers in kennis te stellen van de verschillende distributiemogelijkheden van voedsel.

Tijdens de workshop stond het belang centraal van een efficiënte logistiek, zonder oog te verliezen voor de waardigheid van de klant. Bij de totstandkoming van het organisatiemodel van voedselbank Den Bosch en Voedselloket Almere waren de volgende begrippen leidend, namelijk: recht van keuze, een pakket op maat, gezond en gevarieerd pakket, bewustzijn van de waarde van de producten, tegengaan van voedselverspilling, stimuleren van financiële zelfredzaamheid en een persoonlijke benadering.

Drie belangrijkste conclusies uit de discussie:

1. Het is goed om klanten bewust te maken van de waarde van producten. Het is belangrijk om mensen een keuzemogelijkheid te geven. Dat draagt bij aan hun zelfwaardering;
2. Door het inlassen van meerdere uitgiftemomenten in de week beogen de voedselbanken/loketten voedselverspilling tegen te gaan;
3. Voedselbanken kunnen hun signaalfunctie naar gemeenten en de landelijke politiek serieus nemen. Zij moeten meer nadenken over andere manieren om armoede te bestrijden. Welk beleid bevordert zo niet veroorzaakt als het ware armoede.

Concluderend

Tijdens het afsluitende deel kwamen diverse positieve reacties op het symposium naar voren. Volgens de aanwezigen was het symposium inspirerend. Daarbij vroegen zij aandacht voor de kleinere voedselbanken. Die ervaren problemen die inherent zijn aan de schaal waarop zij opereren. Dit betekent onder meer voor hen dat zij de nuttige tips van vandaag niet meteen kunnen toepassen omdat de kleine schaal waarop zij opereren zulks bemoeilijkt.

Uit de evaluatie van het symposium kwam deze zorg ook naar voren. Tips voor nieuwe thema's betroffen: 1. verschillende aspecten van de samenwerking tussen voedselbanken, zoals de rol van de kleinere voedselbanken, het omgaan met voedseloverschotten en voedselveiligheid; 2. managen van vrijwilligers; 3. het gebruik van social media of andere moderne communicatiemiddelen. Uit de evaluatie komt ook naar voren dat een overgrote meerderheid van de aanwezigen de uitwisseling van ervaringen en een vervolgsymposium belangrijk vinden.

Tijdens de afsluiting stelde Alie van der Wal de aanwezigen in kennis van de mogelijkheid om een subsidieverzoek bij het SKANFONDS in te dienen. Francoise Berger

(Voedselbanken Nederland) bood ondersteuning aan voor voedselbanken die hun website willen optuigen.

Tot slot bedankten de initiatiefnemers iedereen voor de inzet en gaven aan dat het symposium in zijn opzet geslaagd was. Zij vroegen aandacht voor de website <http://www.voedselbankkennis.nl> waar men terecht kan voor alle foto's, het filmpje, het verslag en onderzoeksrapporten.